

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ЛІ ЯЛІНЬ

УДК 821.161.1 — 1.09 Адамович

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КРИТИЦІ
Г. В. АДАМОВИЧА НА СТОРІНКАХ ПАРИЗЬКОГО ЩОТИЖНЕВИКА
«ЗВЄНО»

Спеціальність 10.01.02 — російська література

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Харків — 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі світової літератури та російського мовознавства ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» м. Старобільськ Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Вєрнік Ольга Олександрівна,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ
доцент кафедри світової літератури та російського мовознавства.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Марченко Тетяна Михайлівна,
Горлівський інститут іноземних мов
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»,
заступник директора з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи,
професор кафедри світової літератури;

кандидат філологічних наук, доцент
Євстаф'єва Наталія Павлівна,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, доцент кафедри історії російської літератури.

Захист відбудеться: «02» липня 2019 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.07 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майд. Свободи, 4, ауд. 6.85.

З дисертацією можна ознайомитися в Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майд. Свободи, 4.

Автореферат розіслано «31» травня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. В. Кисіль

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Повернення в загальний контекст російської словесності досягнень літератури й літературної критики зарубіжжя викликало своєрідний бум досліджень у 90-ті роки минулого століття, проте поступово активність дослідників значно зменшилась. Однією з причин стала складність доступу до значної кількості інформації, що розпорошена в періодичних виданнях різних країн. Однак робота щодо створення цілісної картини російської літератури без поділу її за місцем виникнення (метрополія чи діаспора) триває. Сьогодні ми маємо можливість використовувати результати титанічної праці окремих дослідників щодо введення в науковий обіг художніх, публіцистичних, літературно-критичних, мемуарних, епістолярних текстів, есеїстики, теоретико- й історико-літературних праць, які були створені в еміграції. Це розкриває широкі горизонти перед сучасними дослідниками російської літератури для відтворення цілісної, соціально незаангажованої історії її розвитку.

Визнаним центром російської еміграції 1920–1930-х рр. став Париж, де активно розвивалися російська література й критика. Особливе місце в критиці «російського Парижа» посіли В. Ходасевич, Г. Адамович, К. Мочульський, М. Оцуп. У 2016 році вийшов другий том із запланованого 18-томного видання літературно-критичної спадщини Г. Адамовича, «першого критика російської еміграції» (за визначенням поета Георгія Іванова), цього яскравого й плідного у творчому плані літератора. Це видання відновило інтерес до критика. Сьогодні ми можемо констатувати, що більша частина його наукового доробку так і не стала об'єктом уважного літературознавчого розгляду. У працях російських вчених на дисертаційному рівні маємо на сьогодні лише два дослідження О. Коростельова й М. Пономарьової, які датуються минулим століттям і присвячені поетичній спадщині Г. Адамовича, однак аналізу його досить об'ємного критичного доробку приділено недостатньо уваги. В основному це наукові розвідки, представлені в жанрі вступної статті до вибраних праць, окремі критичні зауваження, частково репрезентовані під час аналізу творчості деяких відомих представників російської літератури, або ж звернення до постаті Г. Адамовича-критика в загальних дослідженнях літературної критики російського зарубіжжя.

Таким чином перший аспект актуальності дослідження визначається недостатньою вивченістю критичної й літературно-дослідницької творчості Г. Адамовича. Другий аспект актуальності дослідження пов'язаний з життям художніх творів у часі, що визначається їх інтерпретаційним перестворенням. Структуроутворюючим фактором в організації тексту, який є шляхом до всеохопного об'єктивного бачення світу, є суб'єктивна пам'ять, що забезпечує сприйняття, розуміння й інтерпретацію художнього тексту на основі наявного читацького й життєвого досвіду в цілому.

Своєрідне фахове сприйняття Г. Адамовичем письменницьких персоналій має важливе значення для об'єктивного відтворення історії російської літератури. Особливу цінність мають його праці періоду роботи в паризькому щотижневику

«Звено», ще не позначені впливом «паризької ноти» і позбавлені політичної заангажованості й упередженості. Окреслення меж дослідження саме роботою у цьому виданні пояснюється двома причинами:

- 1) саме в цей час відбулося становлення Адамовича як критика;
- 2) критика цього періоду є, на нашу думку, найбільш об'єктивною, ще не позначеною впливом оточення й радянзації.

«Звено» на той час було найавторитетнішим друкованим органом. Аналіз критичної спадщини Г. Адамовича крізь призму специфіки інтерпретаційних кодів автора дозволяє розглядати її в сенсі культурної інспірації власного інтелектуального досвіду.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема та базові положення дисертації корелюються з проблематикою наукової роботи кафедри світової літератури та російського мовознавства ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (номер державної реєстрації 0111U007009 УкрІНТІ), зосередженої на дослідженнях в рамках реалізації теми «Вивчення російської літератури XIX–XX століть в контексті світового літературного процесу». Тема дисертації «Інтерпретація російської літератури в критиці Г. В. Адамовича на сторінках паризького щотижневика „Звено”» затверджена рішенням вченої ради ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 4 від 28 жовтня 2016 року).

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз критичних текстів Г. Адамовича 1920-х років, які репрезентують естетичні ціннісні орієнтири автора, що виявилися в його інтерпретації спадщини російських письменників-класиків (О. Пушкіна і М. Лермонтова) і представників літературного процесу першої третини XX століття.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- розглянути теоретичні аспекти літературно-критичної інтерпретації художнього твору;
- проаналізувати ступінь вивченості критичної діяльності Г. Адамовича в літературно-критичних і мемуарних джерелах;
- розкрити актуальність дослідження літературної критики Г. Адамовича 1920-х років як вагової складової історії російської літератури класичного й посткласичного періодів її існування;
- показати особливості переосмислення Г. Адамовичем творчості О. Пушкіна й М. Лермонтова в культурно-історичній перспективі;
- охарактеризувати естетичні, аксіологічні й соціокультурні доміанти інтерпретації Г. Адамовичем творчості сучасників;
- проаналізувати естетичні й літературно-критичні позиції Г. Адамовича щодо індивідуальних художніх систем представників російської літератури в Радянській Росії;
- обґрунтувати перспективність критичних спостережень Г. Адамовича над текстами російських письменників у їх сучасних наукових реалізаціях.

Об'єкт дослідження – літературно-критичні публікації Г. Адамовича в щотижневій паризькій газеті «Звено».

Предмет дослідження – специфіка й динаміка інтерпретаційних стратегій Г. Адамовича в період його критичної діяльності 1923–1928 років.

Методи дослідження. У дисертації використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Основним є застосування комплексного підходу, що передбачає використання низки методів: біографічного (дослідження впливу фактів із життя на специфіку інтерпретації критика), культурно-історичного (забезпечення об'єктивності дослідження, врахування не лише біографії, а й фактів його світобачення та культурного оточення), а також поєднання порівняльно-історичного, типологічного й герменевтичного методів.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є першою спробою комплексного дослідження критичних виступів Г. Адамовича на сторінках паризького щотижневика «Звено» у 1923–1928 рр. У процесі вивчення текстів, які репрезентують специфіку й динаміку авторських інтерпретаційних стратегій, вдалось з'ясувати естетичні позиції письменника в період становлення його критичного методу. Рецепція Г. Адамовичем творів О. Пушкіна, М. Лермонтова, а також представників російської літератури першої третини ХХ століття вперше охарактеризована як досвід їх прочитання в аспекті естетико-аксіологічних установок акмеїзму. Виявлена перспективність критичних спостережень Г. Адамовича над текстами російських письменників у їх сучасних наукових реалізаціях.

Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні уявлень про специфіку інтерпретації художнього твору крізь призму письменницької критики, а також у з'ясуванні нових шляхів і способів вивчення й інтерпретації національної літературної традиції в умовах зарубіжжя.

Практичне значення одержаних результатів. Результати роботи можуть бути використані в курсі історії російської літератури ХІХ–ХХ століття у вищих навчальних закладах, під час підготовки спецкурсів і спецсемініарів, навчальних посібників та підручників з історії російської літератури для студентів гуманітарних спеціальностей, під час написання курсових, дипломних, магістерських робіт, а також сприятимуть подальшим дослідженням досягнень російського зарубіжжя.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним дослідженням, усі публікації написані автором одноосібно. Цитатне використання робіт інших дослідників оформлено за допомогою відповідних посилань.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації висвітлено у виступах на наукових конференціях і семінарах різного рівня: Міжнародній науковій інтернет-конференції «Східнослов'янська філологія: від Нестора до сьогодення» (м. Бахмут, 2016), Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна філологія: актуальні наукові проблеми та шляхи вирішення» (м. Одеса, 2016), Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні наукові дослідження представників філологічних наук та їхній вплив на розвиток мови та літератури» (м. Львів, 2016), Міжнародному інтернет-семінарі «Мова. Література. Історія. Культура. Проблеми вивчення й викладання» (Китайська народна республіка, м. Ланьчжоу, 2016), заочній ХІІІ Всеукраїнській науковій конференції «Слобожанщина: літературний вимір» (м. Старобільськ, 2016), Міжнародній

науково-практичній конференції «Мова й засоби масової комунікації на сучасному історичному етапі» (м. Львів, 2017), VIII Міжнародній науковій конференції «Літературний процес: трансгресії революції» (м. Київ, 2017).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено в 10 наукових статтях, з яких 5 – надруковано у спеціалізованих фахових виданнях України, 3 – в інших виданнях України, 1 – у зарубіжних виданнях, 1 апробаційного характеру – у зарубіжних виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків та списку використаних джерел (279 позицій). Загальний обсяг роботи становить 247 сторінок, із них 219 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **«Вступі»** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито ступінь вивчення проблеми, наукову новизну, вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами та методи дослідження, особистий внесок здобувача, наведено дані про їх апробацію.

У першому розділі – **«Теоретико-методологічні основи дослідження й історія вивчення критичної спадщини Г. Адамовича»** – з'ясовано теоретичні аспекти літературно-критичної інтерпретації художнього твору, проаналізовано ступінь вивченості критичних робіт Г. Адамовича на сторінках паризького щотижневика «Звено».

У першому підрозділі – **«Теоретичні аспекти літературно-критичної інтерпретації художнього твору»** – окреслено методологічний інструментарій дослідження. Зазначено, що інтерпретація є першоосновою науки про літературу, оскільки саме тлумачення художнього твору і творчості письменника в цілому, пошук нових смислів особливо цінні під час зміни історичних епох. Багатозначність, прихована невичерпність текстів породжують з одного боку безкінечність інтерпретацій, а з іншого – відносну об'єктивність кожного індивідуального тлумачення твору. Тому інтерпретація творів художньої літератури завжди обумовлена особистістю критика й соціокультурним контекстом епохи; вона змінює координати рецепції в залежності від часу й обставин виникнення, а створена критиком цілісна картина літературного процесу стає важливим елементом національної культури, частиною суспільної й естетичної свідомості. При цьому інтерпретація залежить від того історичного часу, до якого належить інтерпретатор. Тобто інтерпретація завжди є відносною, залежить від побутових, соціальних і історичних реалій, які зрозумілі для сучасників, однак не завжди відомі й усвідомлені інтерпретатором, який живе в інших соціально-історичних умовах.

Функція інтерпретації – навчити розуміти твір мистецтва, його художню цінність. Інструмент інтерпретації – свідомість того, хто сприймає твір, тобто від особи інтерпретатора, а також від епохи залежить те, як будуть сприймати маси творчість митців, тому кожне покоління буде дописувати свої сторінки в історію літератури.

Онтологічний підхід (на відміну від гносеологічного) репрезентує інтерпретацію як форму присутності людини / людського роду в бутті, яка розкриває себе в екзистенції, тобто інтерпретація – це завжди позиція особистості, соціально-екзистенційна форма її присутності. Потенційна множинність варіантів інтерпретації тексту зумовлена властивостями суб'єкта інтерпретації, чия діяльність носить активний, креативний і продуктивний характер. Діяльність інтерпретатора у певному смислі є автономною й незалежною від задуму автора, який зумовлений власною інтенціональністю й суб'єктивністю. Варіативність інтерпретації дає підстави говорити про якісну різноманітність типів інтерпретаційної діяльності. Інтерпретація є перманентним рухом значних літературних творів у часі. Професійні інтерпретації відрізняються від аматорських своєю спрямованістю на обов'язковий аналіз як спосіб перевірки й насичення початкових вражень.

Особливе місце належить літературно-критичній інтерпретації, яка зумовлена специфікою критики, особистістю критика, соціокультурним контекстом епохи. Достатньо часто образ, створений критиком, стає основним у рецепції читачів. Розуміння специфіки критичної інтерпретації приходить лише в контексті самої теорії інтерпретації у цілому, особливостей літературної критики й спадковості в розвитку культури. У цьому зв'язку розглядаються роботи Р. Барта, М. Бахтіна, Г. Г. Гадамера, О. Галича, Ю. Коваліва, М. Конрада, Л. Мікешіної, З. Мітосек, П. Рікера, Е. Хірша, О. Цурганової.

Форма бесіди, яку обрав для себе Г. Адамович для публікацій на сторінках щотижневика «Звено», дає можливість наголосити саме на інтерпретації творів літератури, адже цей процес тісно пов'язаний не тільки з поняттям розуміння, а й з поняттям спілкування. У випадку з критичними нарисами Г. Адамовича – зі своєрідним процесом презентації розумових зусиль критика, які дають можливість читачеві відкрити для себе нові горизонти розуміння відомих і менш відомих творів зокрема й творчості письменників загалом.

Г. Адамович одним із перших актуалізував цей жанр в російській літературі, залишивши неперевершені зразки. Його не приваблювали усталені форми, які йому як людині з якісною філологічною освітою (навчався на історико-філологічному факультеті Санкт-Петербурзького університету) були добре відомі. Він прагнув віднайти найоптимальнішу форму для репрезентації власних знань і роздумів, тому й підібрав оригінальну назву для своїх критичних нарисів – «Літературні бесіди». Така форма надала довільності, невимушеності його інтерпретації творчості російських письменників, можливості проводити паралелі, не пояснюючи, чому саме такі асоціації виникають у нього у зв'язку із творчістю когось із митців, активному залученню контекста. Довільна форма інтерпретації текстів дала можливість відійти від існуючих канонів, виділити у творчості письменників якісь нові якості, що у більшості випадків дозволило наступникам розширити горизонти рецепції творчості представлених митців.

Довільна форма бесіди критичних есе Г. Адамовича дозволяла відступи, які безпосередньо не стосувались основної теми, повтори, легку зміну предмета зацікавлення, навіть допускала неточність цитат. Поступово це сформувало особливий стиль критика, своєрідний тон, що буде пізніше прочитуватись й у всіх

його роботах і відрізняти їх від досліджень його сучасників подібного рівня, але написаних у академічному дусі (М. Бахтіна, К. Мочульського, П. Біциллі та ін.).

У підрозділі 1.2. – «**Стан наукової розробки теми**» – аналізуються основні роботи дослідників творчості Г. Адамовича, розглядаються особливості рецепції його творчої й критичної діяльності літературознавцями різних часів. Увага більшою мірою акцентується на дослідженнях, що репрезентують Г. Адамовича-критика.

У підрозділі акцентовано увагу на тому, що до останніх десятиліть ХХ століття з відомих ідеологічних причин доступ до творчості представників російської еміграції, у тому числі й до літературно-критичних досліджень, був вкрай обмеженим. Із середини 90-х років починається масштабний енергійний процес повернення й уведення в загальний контекст російської літературної емігрантської спадщини.

Аналіз першоджерел доводить, що перша спроба осмислення творчості російських емігрантів датується 1929 роком і належить О. Амфітеатрову. Г. Адамович, І. Тхоржевський, Г. Струве, представники першої хвилі еміграції, продовжили й поглибили його спостереження.

Після зняття своєрідної заборони на інформацію про еміграцію з'явилися дослідження, біобібліографічні видання, довідники й енциклопедичні словники за участю провідних фахівців: В. Агеносова, Є. Вітковського, В. Казака, Б. Кодзіса, В. Лаврова, О. Михайлова, М. Раєва, Л. Форстер, Є. Челишева й Д. Шаховського та ін.

Про Г. Адамовича маємо студії публіцистичного, науково-популярного та історико-літературного характеру. М. Андреев, Г. Аронсон, Н. Берберова, О. Бем, В. Варшавський, Р. Гуль, Г. Іванов, В. Костіков, К. Лаппо-Данілевський, А. Кашин, А. Седих, М. Станюкович, І. Одоєвцева, Ю. Терапіано, М. Ульянов, З. Шаховська, В. Яновський в мемуарній прозі створюють образ особистості Г. Адамовича, дають оцінку його критичної діяльності.

За радянських часів в Росії з'являлись суто негативні відгуки про творчість Г. Адамовича (зокрема роботи його сучасників Г. Адонца, В. Брюсова, Л. Троцького, М. Тихонова та ін.).

Серед публікацій про Г. Адамовича-критика у підрозділі виокремлено ті, що стосуються його інтерпретації творчості М. Цвєтаєвої і Вл. Ходасевича. У другому номері за 1926 рік російського журналу «Благонамеренний» була вміщена публікація М. Цвєтаєвої «Цветнік», яка викликала активне обговорення в еміграційних колах (про неї писали Ю. Большухін, З. Гіппіус, Ю. Іваск, В. Познер, П. Струве, О. Яблоновський). Сучасний дослідник творчості Г. Адамовича О. Коростельов у 2000 році видав книгу «Маріна Цвєтаєва – Георгій Адамовіч: Хроніка протистояння», де зібрав усі відгуки критика про творчість М. Цвєтаєвої, що дозволяє побачити еволюцію творчих стосунків авторів. Відгуки М. Цвєтаєвої про Г. Адамовича дають підстави для висновку, що їх протистояння насправді є протистоянням двох різних літературних шкіл, двох протилежних поглядів на поезію взагалі.

Для нашого дослідження стали важливими роботи Ю. Іваска, О. Коростельова, Г. Струве, С. Федякіна, Р. Хеггlanda про своєрідне протистояння Г. Адамовича й Вл. Ходасевича, в яких проаналізовано причини їхньої полеміки. Суть полеміки двох критиків у протилежному ставленні до поезії молодих авторів, які, на думку Г. Адамовича, мають право на індивідуальну авторську свідомість, а не зобов'язані, як уважав В. Ходасевич, дбайливо ставитись до традиції й вивчати кращі взірці класиків.

Публікації Г. Адамовича у щотижневику «Звено» припадають на важливий період зміни координат у рецепції російської літератури, яка поступово розпадається на радянську і російську. Творчість тих, хто залишився на території Радянського Союзу, вже сприймається інакше. Саме у цих публікаціях спостерігаємо своєрідне народження літературного критика Г. Адамовича. Сучасники приділяли його доробку чимало уваги. Спочатку його вважали одним із перших, потім майже єдиним. На жаль, тривалий час тема критичних публікацій Г. Адамовича в щотижневику «Звено» не розглядалася. Першим дослідником, який звернувся до цього періоду роботи критика, став американський науковець Р. Хеггланд. Фрагментарно робота критика в щотижневику «Звено» досліджується в роботах А. Горбунової, О. Новікової, К. Плотнікова, М. Пономарьової, С. Федякіна. На сьогоднішній день найбільша кількість ґрунтовних та глибоко наукових публікацій щодо критичної та творчої спадщини Г. Адамовича належить лише завідувачому відділом літератури й друкарської справи російського зарубіжжя (Дом російського зарубіжжя ім. Олександра Солженіцина) О. Коростельову. Історія вивчення рецепції літературно-критичних робіт Г. Адамовича свідчить про перманентний інтерес до його публікацій протягом багатьох десятиліть.

Другий розділ – **«Реінтерпретація творів О. Пушкіна й М. Лермонтова в критиці Г. Адамовича 1920-х років»** – присвячений вивченню інтерпретації Г. Адамовичем творів класиків російської літератури.

У першому підрозділі – **«Творчість О. Пушкіна в рецепції Г. Адамовича»** – представлено інтерпретацію критиком творчої спадщини О. Пушкіна.

Для російського зарубіжжя ім'я О. Пушкіна стало символом, який пов'язував емігрантів з Росією. Поет і залишена Батьківщина були в пам'яті невіддільні одне від одного. Особливості рецепції О. Пушкіна зумовлені не лише загальноновизнаним значенням його особистості й творчості, але й дискусіями, що мали місце, починаючи з кінця ХІХ століття в середовищі модерністів про ставлення до спадщини російської класичної літератури.

У критичних нарисах Г. Адамович пише про О. Пушкіна достатньо часто, ім'я поета фігурує в різних контекстах. У статті «На полустанках (заметки поэта)» (1923) він проводить паралель між О. Пушкіним і Ф. Тютчевим. При цьому критик не дає конкретної відповіді на питання про більшу чи меншу значимість митців взагалі, надаючи право вибору читачеві, що є особливістю його творчої манери.

Критичний стиль Г. Адамовича відзначається поступовим вибудовуванням загальної оцінки, що складається, як правило, з протилежних висновків, і тільки в фіналі нарису стає очевидним, якої саме позиції дотримується автор. Складові сюжету статей часто схожі з сюжетом літературного твору, в якому можна

вичленувати зав'язку, кульмінацію й розв'язку. Одним із характерних прикладів є стаття «Літературні замітки», написана в 1923 році, тобто на початку його роботи в щотижневику «Звено». Г. Адамович розділив свою статтю на три частини, у яких наводить різні рецепції творчості О. Пушкіна. Тут Г. Адамович підкреслив відсутність інтересу в більшості сучасних читачів до спадщини О. Пушкіна, оскільки обиватель не знаходить у них ні драматизму, ні глибинного змісту. Ця стаття розкриває й особисте ставлення критика до О. Пушкіна, й те, що себе він вважає приналежним до тієї нечисленної категорії пушкінських читачів, яка здатна побачити й оцінити велич його поетичного генія.

Тему сприйняття О. Пушкіна продовжує нарис, присвячений статті радянського критика Л. Войтоловського «Пушкін і його сучасники». Ця робота Г. Адамовича розкриває розуміння критиком феномену перелому в радянській ідеології, коли з 1920-х років проявляються домінуючі принципи сталінізму, які виявляються в переході від радикального відкидання минулого, ідеалізації нового типу людей до монументальності, створення культу національних поетів, у тому числі О. Пушкіна, особа якого набула всесоюзного значення.

Найбільш послідовно свої погляди на природу пушкінської творчості Г. Адамович виклав у публікації «О Пушкіне», яка стала відповіддю на статтю Вл. Ходасевича «Беси». У статті Г. Адамович репрезентує своє бачення пушкінської творчості й демонструє ставлення до нього. Критик вважає, що видатний поет не потребує коментаторів (наприклад, Вл. Ходасевича), які тільки збіднюють смисл його творів. Тобто критик, віддаючи належне генію російської поезії, йде індивідуальним творчим шляхом (не випадково в дискусії з Вл. Ходасевичем, який вважав, що поетична молодь повинна наслідувати класичні зразки, вивчати їх, Г. Адамович займав протилежну точку зору, закликаючи до природності, простоти, індивідуальності поетичного голосу). Насамкінець статті критик висловлює сентенцію про те, що О. Пушкін є недосяжним для наступних поколінь поетів.

У підрозділі 2.2. – «Інтерпретація творчості М. Лермонтова» – розглядається сприйняття критиком творів М. Лермонтова. Г. Адамович неодноразово звертався до інтерпретації творчості М. Лермонтова, давав оцінку його творам, розглядав лермонтовські мотиви у творах сучасних йому авторів. Як правило, його статті про М. Лермонтова демонструють і близькість критику творів видатного поета, й емоціональне, особисте ставлення до нього. Прикладом такого прочитання може бути стаття «Тайна Лермонтова». Г. Адамович розкриває своє враження від лермонтовських рядків «Вихожу один я на дорогу». Тут він постає як читач, критик і поет, який уміє щоразу з новою силою дивуватися досконалим рядкам. Своє враження, а точніше відчуття від цього вірша критик називає «таємницею Лермонтова». У публікації автор з гіркотою (не випадково кожне речення закінчується знаком оклику) відзначає, що в епоху Срібного століття серед поетів існувало протиставлення О. Пушкіна і М. Лермонтова (причому не на користь останнього), яке є свідченням невдячності до пам'яті поета.

У підрозділі наголошується на тому, що Г. Адамович не завжди сприймає твори М. Лермонтова як ідеальні. У статті, присвяченій книзі емігранта, філолога, історика, літературного критика П. Біцилли «Етюди о русской поэзии», Г. Адамович

пише про те, що твори «Молітва» і «Ніва» належать саме до невдалих віршів М. Лермонтова. Проте критик наголошує на тому, що творчість М. Лермонтова спрямована в майбутнє й чимало митців підхопили й поглибили його настрої у своїй творчості.

У ряді робіт Г. Адамовича (статті про книгу П. Біциллі «Етюди о русской поэзии», збірку поезій М. Оцупа «В диму», статті «О Пушкіне») присутній порівняльний аспект інтерпретації О. Пушкіна та М. Лермонтова. Критик наголосив на своєрідному витісненні пушкінської парадигми в молодих митців першої хвилі еміграції, для яких М. Лермонтов був набагато ближчим за своїм світосприйняттям і комплексом мотивів.

Третій розділ – **«Критичні судження Г. Адамовича про сучасників на сторінках паризького щотижневика «Звено» у світлі естетики й аксіології Срібного століття»** – включає три підрозділи, які присвячені специфіці інтерпретації в критичних статтях Г. Адамовича творчості своїх сучасників.

У першому підрозділі – **«Г. Адамович про творчість І. Анненського, О. Блока та М. Гумільова»** – підкреслюється, що найважливішим аспектом дослідження інтерпретації творчості сучасників Г. Адамовичем є вивчення його сприйняття творів поетів Срібного століття, тому що його літературна творчість та критична діяльність своїм корінням сягають у цей період російської літератури. Під час роботи в паризькому щотижневика «Звено» Г. Адамович часто звертався до творчості І. Анненського, згадував його в багатьох рецензіях, аналізував зв'язки поета з творчістю сучасних йому авторів (М. Гумільова, А. Ахматової, О. Мандельштама, Б. Божнева, М. Ушакова та ін.). Першою статтею про І. Анненського в російському зарубіжжі стала публікація Г. Адамовича «Інокентій Анненській», в якій він відзначив його тісний зв'язок із декадансом, що, на думку критика, вказує на загальноєвропейські ноти, але при цьому твори письменника сповнені російських настроїв і передбачень.

У численних статтях Г. Адамовича про О. Блока на сторінках паризького щотижневика «Звено» критик неодноразово підкреслював його вміння висловити свій час, свою епоху, саме тому він назвав його національним поетом. Найбільш значними роботами про О. Блока ми вважаємо статті «А. А. Блок» і «О стилістике А. Блока». Тут автор дослідив лірику та драматургію О. Блока, його вплив на молодше покоління поетів-символістів.

Важливе місце в статтях Г. Адамовича періоду паризького щотижневика «Звено» належить осмисленню особистості і творчості його вчителя М. Гумільова. Критик, так само, як і інші послідовники поета-акмеїста в російському зарубіжжі, бачить своє завдання в тому, щоб увічнити пам'ять про нього, розвінчати негативні міфи, показати значення його творчої спадщини для сучасної російської літератури. Г. Адамович не тільки брав участь у першому гумільовському «Цехові поетів», а й сам відродив другий «Цех», а після загибелі вчителя очолив «Цех» третій, сприяв діяльності цього літературного об'єднання в еміграції, а створена ним поезія «паризької ноти» багато в чому формувалася під впливом поезики акмеїстів, гумільовським ставленням до творчості. Для критика було важливим показати справжню особистість свого вчителя, позбавлену мішури петербурзьких

літературних пліток. Саме тому в статті «Н. Гумільов о Жане Мореасе» критик створив літературний портрет М. Гумільова, в якому висловив свою глибоку повагу до його творчості та особистості. У статті про книгу О. Я. Цінговатова «А. А. Блок. Жизнь і творчество» Г. Адамович прагнув розвінчати міфи про вороже ставлення М. Гумільова до О. Блока. Статті критика про М. Гумільова розкривають особливості його наставницької роботи з молодими поетами. У статтях «Поети в Петербурге», «Вечер Цеха поетов», «Літературніе заметкі» критик переконливо довів зв'язок творів М. Гумільова з творами К. Вагінова, Є. Полонської, М. Тихонова, Ю. Терапіано.

У другому підрозділі – **«Інтерпретація критиком творів письменників російського зарубіжжя»** – інтерпретація творів письменників російського зарубіжжя в літературній критиці Г. Адамовича вивчена нами на матеріалі його статей про З. Гіппіус, Д. Мережковського, Вл. Ходасевича, І. Буніна, М. Цветаєву, Г. Іванова, І. Одоєвцеву, Н. Теффі, М. Оцупа, М. Горького. У розглянутий період роботи Г. Адамовича в щотижневнику «Звено» він тільки формувався як критик, тільки набував авторитету в російському зарубіжжі. Особливо значущою для нього була дружба з З. Гіппіус та її підтримка. Тому оцінка її поезій відзначена особистісним, поважним ставленням критика до поетеси: в зауваженнях про твори З. Гіппіус критик виправдовує невдалі з його точки зору рядки оригінальністю авторської стилістики. Проте загалом інтерпретація Г. Адамовичем творів З. Гіппіус, як і Д. Мережковського, хоч і позначена особливістю особистих стосунків, але зберігає риси неупередженості й тонкої спостережливості автора.

Твори Д. Мережковського «Мессія», «Александр I і декабристи», його лекції, які були організовані редакцією щотижневика «Звено», дозволили Г. Адамовичу в своїх статтях прийти до висновку про самотність письменника в російському зарубіжжі, оскільки сучасні читачі не в змозі зрозуміти, оцінити авторські ідеї. Важливо відзначити, що новаторською для свого часу стала вказівка критика на творчі паралелі творів Д. Мережковського та Ф. Достоевського, передбачення ним на кілька десятиліть появи поняття «петербурзького тексту» в російській літературі, про місце в цьому контексті романів письменника.

Вл. Ходасевич і Г. Адамович були провідними критиками російського зарубіжжя, між ними існувало своєрідне суперництво, обидва автори були ініціаторами дискусії про роль російської літератури в еміграції, про творчі завдання молодих авторів. В оглядовій статті 1925 року про поезії Вл. Ходасевича критик високо оцінює майстерність поета, але вважає, що автор не любить поезію, і це заважає Г. Адамовичу полюбити його твори. Критик, так само, як і близький до Вл. Ходасевича В. Вейдле, вказує на відсутність в його поезіях творчих зв'язків з О. Пушкінім. Це зауваження парадоксально, тому що Вл. Ходасевич багато писав про поета, вважав себе пушкіністом, але, на думку сучасників (до числа яких належить і Г. Адамович), його вірші дуже далекі від пушкінських традицій. Стаття Г. Адамовича про «Собраніє стихов» Вл. Ходасевича завершила критичну оцінку його творів на сторінках паризького щотижневика «Звено». Автор прагнув глибоко розглянути вірші поета, показав його безумовний таланти, але разом з тим роздуми

критика дозволили йому довести власну концепцію природи поетичної творчості, яка не корелювала з поезією Вл. Ходасевича.

Чотири публікації Г. Адамовича про творчість І. Буніна свідчать про глибоку зацікавленість критика. Він наголошує на приналежності автора до тургенівської традиції, підкреслює глибоке знання письменником російського життя й розуміння психології російської людини. Критик виділив головну особливість бунінського світогляду: прийняття природного, простого Божого світу й гостре неприйняття світу штучного, темного, сповненого декадентських пристрастей, переживань, нудьги й гри з мораллю. У статті Г. Адамовича про збірку віршів та оповідань «Роза Ієріхона» розглянуті традиції Л. Толстого у творчості І. Буніна, це зауваження важливо, тому що згодом в літературознавстві досліджувалися дані паралелі, але одним з перших вказав на них саме Г. Адамович. Повість «Мітіна любовь» стала предметом розгляду відразу в двох статтях критика і дозволила йому прийти до висновку не тільки про специфіку втілення теми кохання, але й про те, що в підтексті цього твору викладено авторське неприйняття декадентського світогляду, яке І. Бунін однозначно трактує як згубне і руйнівне.

Протягом всієї критичної діяльності Г. Адамович написав про М. Цветаєву понад шістдесят відгуків, більшість з яких були позитивними, в щотижневику «Звено» критик розглянув статті М. Цветаєвої «Световой ливень: поэзия вечной мужественности» (про поему Б. Пастернака «Сестра моя Жизнь»), «Кедр» (про книгу С. Волконського «Родина»), «Твоя смерть» (про Р.-М. Рільке), літературну казку «Молодец», прозовий твір «О Германіи». Г. Адамович в інтерпретації творів М. Цветаєвої має незмінну позицію, яка виражається в такій послідовності: визнання з деякими застереженнями її поетичного таланту, судження про індивідуальність стилю, критичні зауваження про вірші, обумовлені емоційною нестриманістю поетеси. Такий підхід черговий раз засвідчує вміння Г. Адамовича бути у критичних судженнях вищим за особисті принципи й переконання.

З боку М. Цветаєвої щодо Г. Адамовича спостерігається складна конфліктна ситуація, яка до того ж була винесена на сторінки емігрантської преси. Поетеса у відповідь і на програв в поетичному конкурсі щотижневика «Звено», і на статті критика про неї опублікувала в брюссельському журналі «Благонамеренный» статтю «Цветник», в якій зі своїми іронічними коментарями привела витяги з різних робіт Г. Адамовича. Ця публікація викликала осуд сучасників поетеси. Разом з тим, перед від'їздом до Росії М. Цветаєва записала собі на згадку в зошит вірш Г. Адамовича «Бил дом, как пещера. О, дай же мне вспомнить...», а критик в кінці життя написав вірш «Памяти М. Ц.», в якому шкодував про неможливість зустрітися і поговорити з поетесою.

Г. Іванова та Г. Адамовича пов'язувала тісна багаторічна дружба, не випадково сучасники називали їх «два Жоржики», так часто вони з'являлися разом. Але це не відбилося на оцінках критика. У щотижневику «Звено» про поезію Г. Іванова Г. Адамович написав тільки дві невеликі статті, в яких він називає його твори талановитими, але «підсолодженими» і «декоративно-меланхолійними». Іншу оцінку критик дає творам дружини Г. Іванова І. Одоєвцевій, яка багато років по тому в мемуарах створила детальний, по-справжньому живий портрет

Г. Адамовича. В єдиній статті про неї критик одночасно вирішує декілька завдань. З одного боку, він детально розповідає про І. Одоєвцеву, прагнучи звернути увагу читачів російського зарубіжжя на її творчу особистість і на її твори. З іншого боку, критик докладно аналізує роман письменниці «Ангел смерті», уважає його талановитим і новаторським.

Емігрантська творчість Н. Теффі була в колі зацікавлень Г. Адамовича. Він присвятив статті дослідженню збірок оповідань письменниці «Вечерній день» і «Городок». Тут критик називає ті якості, які дозволяють не тільки зрозуміти сутність її авторської манери, а й акцентувати увагу на творчих паралелях з А. Чеховим. Г. Адамович указує на зміну тональності творів письменниці, на те, що вона дещо відходить від чеховської традиції зображення «маленької людини», співчуває її долі так само, як О. Пушкін, М. Гоголь і Ф. Достоевський. Це свідчить про глибоке розуміння критиком еволюції творчості письменниці.

Вивченню рецепції Г. Адамовичем творчості М. Оцупа до сьогодні приділено дуже мало уваги, проте це важлива сторінка для розуміння митця, який так само, як і М. Оцуп, уважав себе учнем М. Гумільова. Це позначилось на його інтерпретації творів поета: він завжди підтримував молодого автора, уважно спостерігав за його еволюцією, виділяв у авторській поезії риси, які були близькі до його власного художнього метода. Усе це репрезентовано в статтях критика про твори М. Оцупа в «Современних записках», поему «Встреча» і книгу «В диму». Для поета думки Г. Адамовича були важливими. Одним зі свідчень цього є той факт, що після зауваження критика, що поема «Встреча» в жанровому плані близька до щоденника, наступний подібний твір М. Оцуп назвав «Дневник в віршах».

Інтерпретація Г. Адамовичем особливостей творчого методу М. Горького репрезентує спостереження критика щодо уміння письменника поєднати мрію про культурне життя з ненавистю до людей, а це є несподіваним і нетрадиційним для російської літератури. Письменник, на думку критика, виділяється з-поміж інших тим, що занадто натхненно описує людську жорстокість, а це позбавляє його твори духовної складової, яка в кінцевому підсумку забезпечує митцеві безсмертя. Такі твори М. Горького, як «Дело Артамоновых» і «Рассказ о необыкновенном», викликають у критика почуття туги, оскільки створені автором характери та реалії навколишнього світу служать ілюстрацією бездушності. Серед творів письменника Г. Адамович виділяє нарис «О тараканах». Аналіз цього твору дозволив критику виявити в ньому риси екзистенціалізму за кілька років до появи поняття.

Третій підрозділ – **«М. Волошин, В. Маяковський, С. Єсенін у рецепції Г. Адамовича»** – присвячено критичним думкам Г. Адамовича про творчість названих письменників. В інтерпретації Г. Адамовича творчість М. Волошина репрезентована різко негативно. Із сарказмом критик пише про його твори, звинувачує в псевдоісторизмі, еkleктиці, в негативному впливові на читача, хоча при цьому й намагається бути об'єктивним, однак новаторство й особливості поезики митця не сприймає, що відрізняється від сучасної рецепції творчості М. Волошина й свідчить про певну особисту упередженість Г. Адамовича.

Твори В. Маяковського про революцію критик називає прагматичними й фальшивими, однак у цілому критична оцінка творів поета є об'єктивною.

Г. Адамович відзначає безумовний талант і новаторство поета. У статті про видану в Росії книгу «Русская революція в сатирі і юморі» єдиними гідними уваги в цьому виданні він вважає вірші В. Маяковського, якого назвав «новим Гоголем».

Критична оцінка Г. Адамовичем творів С. Єсеніна еволюціонувала від неприйняття до захоплення й повного визнання таланту. У досліджуваній нами період роботи в щотижневику «Звено» критик негативно оцінював твори поета, зокрема поему «Пугачьов», звинувачував митця у фальші, зайвій метафоричності, негативному впливові на поетичну молодь. Критик послідовний у своїй позиції навіть в статті-відгуку на смерть С. Єсеніна, в якій, так само, як і в інших публікаціях того часу, визначає місце його творчості на периферії літературного процесу й вважає, що читачеві знадобиться небагато часу, щоб забути вірші поета.

Четвертий розділ – **«Творчість письменників Радянської Росії в інтерпретації Г. Адамовича»** – репрезентує специфіку інтерпретації критиком на сторінках паризького щотижневіка «Звено» творів митців Радянської Росії, що були написані або за канонами офіційної радянської ідеології, або в протиріччі з нею.

У підрозділі 4.1. – **«Творчість політично заангажованих авторів Радянського Союзу в «Літературних бесідах» Г. Адамовича»** – систематизовано погляди критика на природу російської літератури Радянського Союзу 1920-х років. Ми визначили, що головною особливістю літературно-критичних оцінок Г. Адамовича було його прагнення до об'єктивності. Публікації позначені прагненням критика піднятися над ідеологічними дискусіями. Особливо яскраво це виявилось в інтерпретації творів авторів, які жили в Радянській Росії. Талант, творчі досягнення завжди були головними критеріями для оцінок критика. Зі статей Г. Адамовича виокремлюються риси, які, на його думку, характерні для творів, де домінує радянська ідеологія, тобто для тих, які стали класикою радянської літератури: виконання заданого державою соціального замовлення, ідеологічна кон'юнктура, більшовицько-революційний пафос, створення ідеальних образів революції, її героїв і вождів, захоплене прийняття радянського життя, класовість, зосередженість на зображенні народних мас, створення образу ворога.

Критик зосередив увагу виключно на художніх особливостях творчості радянських митців, відзначивши низький художній рівень творів Л. Сейфулліної, Б. Пільняка, Д. Бедного, В. Інбер та М. Асеева. Його оцінка завжди негативна й іронічна. Він уважав, що їхні твори не можна назвати літературою в високому значенні цього слова, це твори кон'юнктурні, які не витримають іспит часом.

У підрозділі 4.2. – **«Творчість письменників поза радянською ідеологічною домінантою в інтерпретації Г. Адамовича»** – представлена інтерпретація критиком творів письменників, які не підтримали радянську ідеологію на художньому рівні.

Г. Адамович позитивно оцінює твори членів угруповання «Серапіонові брати» – К. Федіна та Вс. Іванова. На його думку, у «Норовчатовской хроніке» К. Федіна за допомогою введення образу дурнуватою оповідача вдалося обійти радянську ідеологічну цензуру й представити реальну ситуацію в країні. Значний творчий потенціал критик бачить у творах Вс. Іванова, вважає їх новаторськими. З радянською літературою Г. Адамович не співвідносить твори Л. Леонова

та А. Ахматової. Роман Л. Леонова «Вор» в читацьких уподобаннях критика отримує найвищу оцінку.

Творам А. Ахматової критик не присвячував спеціальних статей, але в нечисленних статтях, в яких згадувалося ім'я поетеси, він завжди підкреслював спільний з нею літературний простір.

Інтерпретація Г. Адамовичем творів М. Булгакова, з якими він познайомився тільки в еміграції, позначена незмінною позитивною конотацією й емоційно-захопленим тоном. У двох статтях у паризькому щотижневику «Звено» критик пише про повісті «Роковіє яйця» і про журнальні публікації першого розділу роману «Белая гвардія» – «Дні Турбіних», автор не подає однозначних оцінок, проте намагається викликати інтерес читачів до творів. Задовго до появи подібних літературознавчих досліджень Г. Адамович звернув увагу на творчі зв'язки М. Булгакова і М. Гоголя, підкреслив новаторський характер творів письменника, що виявився в його вмінні об'єктивно представити події громадянської війни й повернути увагу до трагедії особистості, яка поза своєю волею опинилася у вирі історичних подій.

У багатьох публікаціях Г. Адамович більшою чи меншою мірою торкався творчості Б. Пастернака. Проте його інтерпретація поетичних творів (наприклад, уривки з поеми «1905 год» «Лейтенант Шмідт», вірш «Какая дальность расстояния») незмінна: пастернаківські вірші критик вважає чернетками, в яких наявні недосконалі, хоча й оригінальні, авторські образи, стилістичні прийоми, які будуть в подальшому використані іншими поетами, але Б. Пастернаку слави не принесуть, що свідчить про несприйняття критиком імпресіоністичної манери письменника.

ВИСНОВКИ

Літературно-критична інтерпретація художнього твору є одним із основних засобів усвідомлення його змісту. Необмежена кількість інтерпретаційних версій одного тексту пояснюється унікальністю особистості інтерпретатора, широтою й глибиною його рецепції. Інтерпретація відображає постійну часову динаміку сприйняття літературних творів. Кожна нова епоха, як і суб'єкти її критичної діяльності, обов'язково додає новий зміст до уявлення попередніх епох, інколи кардинально змінюючи усталені традиції. Особливої глибини й актуальності цей процес набуває в еміграції. Картина історії російської літератури крізь призму інтерпретаційної практики Г. Адамовича, яка реалізована в публікаціях 1923–1928 років у паризькому щотижневику «Звено», дала можливість з'ясувати зв'язок особистості критика й специфіки його художнього методу з процесом і результатом інтерпретації тексту. Це, у свою чергу, сприяло переосмисленню творчого досвіду окремих персоналій російської літератури, створенню нових сторінок її історії.

Наукова рецепція інтерпретаційної практики Г. Адамовича представлена в роботах дослідників різних країн. Більшість із них наголошували на вмінні критика вписувати митця в контекст своєї епохи, бачити його творчість

як у синхронному, так і в діахронному аспектах (В. Агеносов, П. Басинський, Б. Кодзис, О. Новікова, С. Федякін, Р. Хегланд та ін.). Провідним сучасним дослідником творчої й критичної діяльності Г. Адамовича є російський науковець О. Коростельов.

Більшість спостережень Г. Адамовича стали своєрідним фундаментом для наступних поколінь дослідників російської літератури. Особливості рецепції творчості О. Пушкіна критиком обумовлені їх творчою близькістю, а також особливим ставленням до спадщини «першого поета», що склалося в російському зарубіжжі. Критик першим наголосив на тому, що в Радянському Союзі рецепція творчості О. Пушкіна викривлена марксистською ідеологією й класовим підходом. За традицією тогочасної емігрантської критики Г. Адамович порівнював творчість О. Пушкіна й М. Лермонтова. Інтерпретація творчості останнього позначена позитивною конотацією, хоч інколи й з вказівкою на слабкі поезії. Критик присвятив творчості митця чимало сторінок, часто виступаючи одночасно в ролі читача, критика й поета, уважав, що творчість М. Лермонтова недооцінена як сучасниками, так і нащадками.

Творчі й особисті контакти Г. Адамовича з І. Анненським, М. Гумільовим, О. Блоком та іншими митцями визначили особливості рецепції їх творчості. У більшості випадків інтерпретація їх творів не зводиться до особистих симпатій чи антипатій критика й позначена об'єктивністю й неупередженістю в оцінці художніх здобутків сучасників, проте певним пієтетом позначені публікації про творчість З. Гіппіус, а оцінка творчості М. Волошина є дещо упередженою й суперечить сучасній рецепції літературознавців.

Г. Адамович уважав, що політично заангажовані твори позбавлені художньої цінності, і довів це на прикладах творчості Л. Сейфулліної, Б. Пільняка, Д. Бедного, В. Інбер, М. Асєєва. Критик наголошує на тому, що не можна вважати цю кон'юнктуру літературою, оскільки це поняття має інший, високий сенс.

Специфіка інтерпретації Г. Адамовичем творів К. Федіна, Вс. Іванова, Л. Леонова, А. Ахматової, Б. Пастернака, М. Булгакова полягає в тому, що він уважав, що їх твори позбавлені радянської ідеологічної домінанти. Критик високо оцінює їхні здобутки. Особливу увагу він приділяє творчості Л. Леонова, М. Булгакова та Б. Пастернака. Г. Адамович високо оцінює такі твори, як «Вор» Л. Леонова, «Роковіє яйця» і «Белая гвардія» М. Булгакова. У поезії Б. Пастернака відзначає оригінальні прийоми й образи, проте вважає, що вони самому поету слави не принесуть, а будуть використані іншими поетами.

Твори А. Ахматової Г. Адамович називав емігрантськими, підкреслюючи внутрішній відхід поетеси від реалій радянської дійсності. На жаль, критик в досліджуваній нами період не наділив її творчості спеціальної уваги. Можливо, це обумовлено відсутністю в той час сучасних творів поетеси. Г. Адамович вже в початковий період російського зарубіжжя усвідомив розділеність російської літератури ХХ століття.

Аналіз літературно-критичних публікацій Г. Адамовича 1920-х років, що друкувались на сторінках паризького щотижневика «Звено», доводить неперехідну актуальність основних суджень критика. Більшість із них увійшли до

класичного канону російської літератури. Особистість критика, специфіка його творчої манери в поєднанні з процесом і результатом інтерпретації художніх текстів відкривають можливість нового осмислення творчої спадщини окремих авторів і їх ролі в історії російської літератури.

Перспективи подальшого вивчення спадщини Г. Адамовича вбачаємо у необхідності вивчення еволюції його критичного методу, динаміки сприйняття ним феноменів літератури й культури наступних десятиліть, які представлені в публікаціях критика на сторінках «Современних записок», «Последніх новостей» і «Чісел».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Лі Ялінь. Оцінка Г. В. Адамовичем творчості І. О. Буніна на сторінках паризького «Звена» (1924–1926 рр.). *Літератури світу*. 2016. Випуск 7. Кривий Ріг: НВП «Інтерсервіс», 2016. С. 136–142.
2. Ли Ялинь. Место творчества И. Анненского в литературе Серебряного века в оценке Г. Адамовича. *Наукові праці : науково-методичний журнал*. 2016. Вип. 265. Т. 277. Філологія. Літературознавство. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. С. 42–45.
3. Ли Ялинь. Творчество Н. С. Гумилева в рецепции Г. В. Адамовича на страницах парижского «Звена». *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2017. Вип. 76. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017. С. 117–120.
4. Ли Ялинь. Н. А. Оцуп в литературной критике Г. В. Адамовича на страницах «Звена». *Літератури світу*. 2017. Випуск 8. Кривий Ріг : НВП «Інтерсервіс», 2017. С. 187–194.
5. Ли Ялинь. Творчество А. С. Пушкина в рецепции Г. В. Адамовича. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*. 2017. № 28. С. 29–31.

Статті в іноземних виданнях

6. Лі Ялінь. Творчість Зінаїди Гіппіус і Дмитра Мережковського 1925–1927 років у рецепції Георгія Адамовича. *SPHERES OF CULTURE*. 2016. Volume XV. Lublin, 2016. P. 305–312.

Наукові праці апробаційного характеру (тези доповідей на наукових конференціях) за темою дисертації

7. Ли Ялинь. Рецепция библейских мотивов и образов мировой литературы в критике Г. Адамовича 1923–1927 годов. *Один пояс – один путь : Язык и культура*. Сборник трудов Первой Международной научной конференции / Под ред. Ли Ялиня. Ланьчжоу [без изд.], 2016. С. 83–88.

8. Ли Ялинь. Рецепція Адамовичем творчества Цветаевой (1923–1928 гг.). *Сучасна філологія: актуальні наукові проблеми та шляхи вирішення*: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 22–23 квітня 2016 року. Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2016. С. 16–19.

9. Ли Ялинь. Творчество А. Блока в оценке Г. Адамовича в 1923–1928 гг. *Сучасні наукові дослідження представників філологічних наук та їхній вплив на розвиток мови та літератури*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів, 8–9 квітня 2016 р. Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2016. С. 68–70.

10. Ли Ялинь. Творчество Михаила Лермонтова в статьях Георгия Адамовича на страницах парижского «Звена». *Мова и засоби масової комунікації на сучасному історичному етапі*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів, 8–9 вересня 2017 р. Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2017. С. 68–70.

АНОТАЦІЯ

Лі Ялінь Інтерпретація російської літератури в критиці Г. В. Адамовича на сторінках паризького щотижневика «Звено». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.02 – російська література. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків, 2019.

У дисертації досліджується інтерпретація російської літератури «першим критиком» російського зарубіжжя Г. Адамовичем на сторінках паризького щотижневика «Звено». Особливості рецепції творчості класиків російської літератури XIX століття О. Пушкіна та М. Лермонтова обумовлені і загальнонаціональним значенням їхньої особистості та творчості, і поглядами автора критичних статей щодо природи поетичної творчості. Інтерпретація Г. Адамовичем творчості письменників, з якими його пов'язують особисті стосунки (І. Анненського, О. Блока, М. Гумільова, Д. Мережковського, З. Гіппіус, В. Ходасевича, І. Буніна, М. Цветаєвої, Г. Іванова, І. Одоєвцевої, Н. Теффі, М. Оцупа, М. Горького, М. Волошина, С. Єсеніна, В. Маяковського), має об'єктивний характер, збігається із сучасними оцінками творчості зазначених митців, які базуються на визначенні художніх досягнень письменника, а не на його ідеологічних засадах. Г. Адамович вважав, що політично заангажовані твори позбавлені художньої цінності, і довів це на прикладі оповідань і віршів Л. Сейфулліної, Б. Пільняка, Д. Бедного, В. Інбер, М. Асєєва. Специфіка інтерпретації Г. Адамовичем творів К. Федіна, Вс. Іванова, Л. Леонова, А. Ахматової, Б. Пастернака, М. Булгакова полягає в тому, що він вважав їх позбавленими радянської ідеологічної домінанти. Критик високо оцінює їхні здобутки.

Естетичні й літературно-критичні позиції Г. Адамовича виявляють його спробу представити російську літературу різних епох, а також російську радянську літературу як цілісну систему в контексті світового літературного процесу.

Ключові слова: інтерпретація, літературні бесіди, літературні нотатки, літературна полеміка, «паризька нота», рецепція, російське зарубіжжя, творчі контакти, еволюція.

АННОТАЦИЯ

Ли Ялинь **Интерпретация русской литературы в критике Г. В. Адамовича на страницах парижского еженедельника «Звено».** – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.02 – русская литература. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, г. Харьков, 2019.

В диссертации исследуется интерпретация русской литературы «первым критиком» русского зарубежья Г. Адамовичем на страницах парижского еженедельника «Звено». Особенности рецепции творчества классиков русской литературы XIX века А. Пушкина и М. Лермонтова обусловлены и общенациональным значением их личности и творчества, и взглядами автора критических статей о природе поэтического творчества. Интерпретация Г. Адамовичем творчества писателей, с которыми его связывают личные отношения (И. Анненского, А. Блока, Н. Гумилева, Д. Мережковского, З. Гиппиус, Вл. Ходасевича, И. Бунина, М. Цветаевой, Г. Иванова, И. Одоевцевой, Н. Тэффи, М. Оцупа, М. Горького, М. Волошина, С. Есенина, В. Маяковского), имеет объективный характер, совпадает с современными оценками творчества указанных художников, основанных на определении художественных достижений писателя, а не на его идеологических принципах. Г. Адамович считал, что политически ангажированные произведения лишены художественной ценности, и доказал это на примере рассказов и стихов Л. Сейфуллиной, Б. Пильняка, Д. Бедного, В. Инбер, Н. Асеева. Специфика интерпретации Г. Адамовичем произведений К. Федина, Вс. Иванова, Л. Леонова, А. Ахматовой, Б. Пастернака, М. Булгакова состоит в том, что он считал их лишенными советской идеологической доминанты. Критик высоко оценивает их достижения.

Эстетические и литературно-критические позиции Г. Адамовича обнаруживают его попытку представить русскую литературу разных эпох, а также русскую советскую литературу как целостную систему в контексте мирового литературного процесса.

Ключевые слова: интерпретация, литературные беседы, литературные заметки, литературная полеміка, «парижская нота», рецепция, русское зарубежье, творческие контакты, эволюция.

ABSTRACT

Li Yalin Interpretation of Russian literature from H. Adamovych critical point of view on pages of the Parisian weekly «Zvieno». – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

The thesis for the academic degree of Candidate of Philology (Doctor of Philosophy). Speciality 10.01.02 «Russian literature» – V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 2019.

The thesis is devoted to the interpretation of Russian literature on the pages of the Parisian weekly «Zvieno» by H. Adamovych, who is the «chief critic» of Russian migration in France.

H. Adamovych is one of the most respected critics of the Russian diaspora. His peculiar professional perception of writers' personalities is of great importance for objective reproduction of the history of Russian literature. The articles of the period of work in the Parisian weekly «Zvieno» are of particular value, because in these publications there is no influence of the «Parisian note», they are devoid of political bias and prenotation.

The rethinking of classical literature by H. Adamovych in 1923–1928 in his thesis is considered on the example of articles about A. Pushkin and M. Lermontov, which reflect the individual-personal attitude of the critic towards the works of poets, demonstrates the spiritual, world outlook classics of the nineteenth century. In the article «Na polustankah (zamietki poeta)» a parallel was drawn between A. Pushkin and F. Tyutchev. «Litieraturnyie zamietki» reveal the personal attitude of the critic to A. Pushkin

It is determined that the articles about M. Lermontov demonstrate the proximity of criticism of the works of the great poet. This is clearly seen in H. Adamovych's articles «Taina Liermontova». In a number of articles, he, like many contemporary researchers, compares the works of A. Pushkin and M. Lermontov, and this is the evidence of the dominant trends in the literature of the first third of the twentieth century.

H. Adamovych's literary-critical activity occupies one of the main places in the history of Russian foreign literature. His articles, books, reports, in which the critic spoke with the evaluation of contemporaries, were always in the center of attention, his thoughts were listened to. The authority of H. Adamovych in exile was really great. While working in the Parisian weekly «Zvieno» H. Adamovych updated the work of I. Annenskii, actively popularized his legacy. In the articles «A. A. Blok» and «O stilistike A. Bloka», the author investigated the lyrics and dramaturgy of A. Blok, focused on his influence on the younger generation of symbolist poets. An important focus in the articles of H. Adamovych's period of Parisian «Zvieno» has been put on the comprehension of personality and creativity of his teacher N. Humilov.

The thesis analyzes the value of personal contacts of the critic for the interpretation of the works of such contemporaries as – D. Mieriezhkovskiy, Z. Hippus, Vl. Khodasevich, I. Bunin, M. Tsvietaieva, H. Ivanov, Y. Odoievtseva, N. Teffi, N. Otsup, M. Horkiy, M. Voloshyn, V. Maiakovskiy, S. Yesienin. Articles about these authors are characterized by objectivity and reflect the critic's deep understanding of the evolution of writers' creativity. Evaluation of poems, books of memories Z. Hippus

marked personal, respectful attitude of the critic to the poetess. The works of D. Mieriezhkovskiy allowed H. Adamovych to come to the conclusion about the writer's loneliness in the Russian diaspora.

In the articles about I. Bunin, H. Adamovych highly appreciates his talent and is one of the first to point out the traditions of I. Turhieniev and L. Tolstoi in the writer's works. During the entire critical activity H. Adamovych wrote more than sixty reviews about M. Tsvietaieva, most of which were positive. About the poetry of his close friend H. Ivanov H. Adamovych wrote only two small articles, in which he calls his works talented. In a single article about Y . Odoievtseva, the critic tells in detail about her creative personality, seeking to draw the attention of readers to her works. Emigrant creativity N. Teffi was also in the circle of interests of H. Adamovych. The critic has always supported N. Otsup, carefully observed his evolution, singled out in the author's poetics features that were close to his own artistic method. The characters and realities of the world around the works of M. Horkiy evoke a sense of melancholy in H. Adamovych, since they serve as an illustration of soullessness.

The main criteria for critic's evaluation was artistic value and originality of works. The creativity of politically engaged authors of the Soviet Union (L. Sieifullina, B. Pilniak, D. Biednyi, V. Inbier and N. Asieiev) H. Adamovych evaluates negatively, since he considers them opportunistic, non-original, subordinate to the ideology of social order.

The peculiarities of H. Adamovych's interpretation of the works of artists from Soviet Russia, written under the canons of an official Soviet ideology, are represented in the pages of the Parisian «Zvieno». The critic's interpretation of the works of writers who did not support the Soviet ideology at the artistic level was also represented (K. Fiedin, V. Ivanov, M. Bulhakov, L. Lieonov, A. Akhmatova, B. Pasternak).

Key words: interpretation, literary conversations, literary notes, literary polemics, «parisian note», reception, russian migration, creative contacts, evolution.